

KAKO RODITELJI ODGAJAJU DJEČAKE A KAKO DJEVOJČICE?

On sudara kamiončiće u zidove. Ona se igra svojim setom za kavu. Odražavaju li razlike među spolovima jedino biologiju?

DV Oršula, Šibenik

John Colapinto je svog sina Johnnija promatrao u igri s igračkama nešto detaljnije nego ostali očevi. On je istraživao i pisao knjigu *Kakvim ga je priroda stvorila: dječak koji je odgajan kao djevojčica* baš u vrijeme kad se rodio njegov sin, u prosincu 1998. Knjiga koja je postala bestseller govori o Bruceu Reimeru koji je 1966. ostao bez svog spolovila zbog pogreške pri obrezivanju te su ga njegovi roditelji, prema savjetu nekog seksologa, odgajali kao djevojčicu. Kad je Bruce odrastao, shvatio je da nešto s njegovim životom u ulozi Brende jako krivo te je, mnogo kasnije, ponovno vratio svoj muški identitet. Reimerova priča često se citira u raspravama "priroda ili odgoj", kao dokaz da ljude više oblikuje njihova biologija nego okruženje.

Tako je Colapinto, razumljivo, bio znatiželjan kad su u pitanju bili rani izražaji "dečkastosti" kod njegovog sina. On i žena svojoj su bebi ponudili širok raspon igračaka koje su uključivale i meke, nježne predmete i automobile i avione. Colapinto je pokušao ne utjecati na događaje ni na koji način, iako je znao da roditelji, rođaci i prijatelji uvijek djeci šalju suptilne signale. No, gle čuda, prva riječ koju je Johnny izustio bila je "AUTO". Dobio je na poklon lutku policajke na kojoj mu je

najzanimljiviji dio bio pištolj obješen za njen pojas. A prvi put kad je bio sposoban uzeti igračku i samostalno se igrati, Johnny je odabrao avion, počeo proizvoditi zvukove motora i raditi akrobacije po zraku držeći ga u ruci. U očevim očima njegov je vlastiti sin bio potvrda onoga što je otkrio u svojim istraživanjima - većina je onoga što uzrokuje da se dječaci i djevojčice ponašaju na svoj način urođena.

DV Oršula, Šibenik

Mnogi će se roditelji s tim složiti. Većina se dječaka igra i ponaša potpuno različito od većine djevojčica, i to od tako rane dobi da je sasvim prirodno što roditelji zaključuju da razlike u spolovima reflektiraju nešto urođeno i biološko, a ne utjecaje kulturološkog okruženja. Freud je raspirio ideju o tome da je biologija sudbina, a zatim je tijekom 1960-tih i 70-tih visak skrenuo u drugom smjeru. Brojni su znanstvenici, uključujući Johna Moneya, slavnog seksologa koji je savjetovao roditelje Brucea Reimera, tvrdili da je odgoj važniji i da se sa spolnim identitetom čovjek ne rađa, već da ga se stvara. Iako se ovih dana možda čini kako Zeitgeis polako okreće visak na stranu prirodemapiranje ljudskog genoma, na primjer, svakodneвно donosi dokaze kako DNA određuje tijek naših života- zapravo, znanstvenici se uglavnom

slaužu da je spolom određeno ponašanje komplicirana mješavina odgoja i prirode.

Sve brojnija istraživanja pokazuju da postoje neke razlike u ponašanju između vrlo malih dječaka i djevojčica, one su relativno male, naročito u kontekstu širokog raspona varijacija ponašanja unutar svakog spola. U skladu s tim, mnogi stručnjaci iz područja dječjeg razvoja tvrde da roditelji trebaju pružiti svojoj djeci različita iskustva koja nadilaze stereotipe vezane uz spol. Mnoge razlike u ponašanju između dječaka i djevojčica ipak su, uglavnom, "u oku promatrača". Odrasli opisuju novorođene dječake i djevojčice vrlo različito, prema naširoko citiranom istraživanju iz 1974. godine. To je istraživanje pokazalo da roditelji, naročito očevi, novorođene djevojčice opisuju nježnijima, manjima, slabijima i krhkijima od dječaka (ponovljeno istraživanje u 1995. ponovno je ukazalo na spolno-stereotipnu percepciju). Kako djeca rastu, roditelji, naročito očevi, naglašavaju spolom određene uloge ohrabrujući aktivnosti i igru sa spolno određenim igračkama. Roditelji više razgovaraju sa svojim kćerkama, daju im manje slobode i ohrabruju ih da pomažu drugima, dok dječake od rane dobi ohrabruju na iskazivanje samo određenih vrsta emocija, dok druge trebaju zatomiti, kao npr. strah. U, među stručnjacima slavnim "Baby X" istraživanjima tijekom 70-tih i 80-tih, istraživači su roditeljima predstavili novorođenčad koja su bila "prerušena"- bebu dječaka u ružičastoj haljinici, na primjer. Zatim su ih promatrali kako se ponašaju prema bebi. Kad bi mislili da je beba djevojčica, donosili su "joj" lutke; navodnim dječacima donosili bi kamiončiće. *To postaje samoispunjujuće proročanstvo, jer odrasli tretiraju djecu različito čak i kad toga nisu svjesni*, kaže Phyllis Katz s Instituta za istraživanje društvenih problema iz Boulder, Colo. *Teško je proniknuti u to koji je to dio koji odrasli zaista donose socijalizacijom djece.*

Istraživači su, međutim, pronašli razliku. Michael Lewis, profesor pedijatrije i psihijatrije vjeruje da i priroda i odgoj igraju ulogu u razvoju djeteta. Ne naglašava da je jedno istraživanje pokazalo da će dječaci i djevojčice reagirati drukčije postavili se između njih i željenog predmeta prepreka. Dječaci će zdušno navaliti na prepreku ne bi li je srušili, dok će djevojčice radije tražiti pomoć od svojih majki. *Ne želim reći da su dječaci aktivniji, a djevojčice pasivnije*, kaže Lewis, *radi se više o tome da su djevojčice aktivne u socijalnom smislu dok su dječaci*

aktivni u autonomnom smislu. Iako biološki razlozi mogu opravdavati neke od razlika među spolovima, vrlo je teško razlikovati učinke prirode od učinaka odgoja. Oboje je uključeno. Znamo da se ljudi ponašaju različito prema spolu. Razlike u ponašanju također se pojačavaju kad se djeca istog spola igraju u nestrukturiranom uvjetima. Dječaci, na primjer, često vole energične aktivnosti i manje su poslušni od djevojčica.

DV Krijesnica, Rijeka

Stručnjaci upozoravaju da roditelji trebaju paziti i ne gurati djecu u ponašanje tipično za određeni spol. Ako pružite djeci prilike za sudjelovanje u svim vrstama aktivnosti, dobit ćete dijete koje ima slobodu izbora onoga što voli raditi i u čemu je dobro, kaže Claire Etaugh, dopredsjednica Sveučilišnog centra za proučavanje ranog razvoja djece Bradley. Televizija igra veliku ulogu u poticanju stereotipa, ako je roditeljima potreban još jedan razlog za ograničavanje gledanja televizije, ovaj je dobar kao i svaki drugi. Roditeljima je lako pretjerati u razmišljanjima kako rješavati pitanja spola, no Gary Levy sa Sveučilišta u Wyomingu kaže da bi roditelji oslonac trebali naći u svom instinktu. Jednostavno je stvar u tome da svom djetetu pružite podršku u onome što voli raditi, čak i ako vaša slatka djevojčica obožava pištolje, a vaš sin jedina komplet za kuhanje čaja. Drugim riječima, njegujte djetetovu prirodu.

Adam Bryant i Erika Check
preuzeto iz *Newsweek Special Issue - Your Child*, jesen/zima 2000.
prevela: Biserka Tomljenović